
In dialoog met Don Bosco een opvoedingsproject

De stijlkenmerken

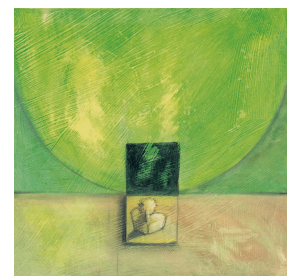
Vier posters uit het opvoedingsproject in beeld

Don Bosco Vorming & Animatie

Werkvormen om zowel bij leerkrachten-opvoeders als bij jongeren uit het secundair onderwijs de salesiaanse stijlkenmerken uit het opvoedingsproject onder de aandacht te brengen.

---

samen
DON BOSCO
zijn plaats
geven

Ter inleiding

In 2001 verscheen de huidige versie van het salesiaanse opvoedingsproject 'In dialoog met Don Bosco'. Sindsdien heeft Don Bosco Vorming & Animatie in zijn huidige en vorige vorm al heel wat initiatieven genomen om de implementatie van deze nieuwe visietekst te ondersteunen. De 'gangmakers' zijn een begrip geworden in de salesiaanse wereld en het ABC-boekje vond zijn weg naar alle personeelsleden van de scholen en de werken.

Er kwam echter de vraag van de gangmakers naar meer visuele impulsen voor het implementatieproces. Bij de organisaties waar de kennismaking met het project vlot verlopen was, groeide ook de vraag naar meer verdieping en integratie van het gedachtegoed dat erin verwoord is.

Om aan deze noden tegemoet te komen werd binnen onze dienst een project opgestart om een nieuwe impuls voor het opvoedingsproject te ontwikkelen. Zo groeide het idee om een soort 'meditatiedoek' te ontwerpen rond het opvoedingsproject naar analogie met de hongerdoeken die in catechese en liturgie hun plaats gekregen hebben.

We gingen ervan uit dat zo'n meditatiedoek weer nieuwe en creatieve wegen zou openen om rond het opvoedingsproject te werken en de inhoud ervan op een meer diepgaande wijze te integreren.

Het opvoedingsproject in beeld heeft ondertussen in heel wat salesiaanse huizen, scholen en centra een plekje gekregen. Er is ook al door velen mee gewerkt op bezinningsmomenten, vieringen, studiedagen enz. Suggesties daarvoor kan u vinden op de website: www.donboscovorming-animatie.be en via 'downloads' doorklikken naar opvoedingsproject in beeld. Het opvoedingsproject in beeld werd daar vooral belicht vanuit het perspectief van de opvoedingsdoelen (vrijheid, verantwoordelijkheid, verbondenheid en zingeving).

We willen jullie aanknopingspunten geven om met het opvoedingsproject in beeld te werken vanuit verschillende motieven. Ten eerste kregen we vanuit het veld het signaal dat men nog met deze impuls verder wou werken en het gevoel had dat de **mogelijkheden ervan nog lang niet uitgeput** waren. Ten tweede is er nog een andere benadering van het opvoedingsproject in beeld mogelijk die vertrekt vanuit de **stijlkenmerken** (zie onder) waardoor dit beeld weer meer diepte krijgt. Ten derde willen we materiaal bieden om met het opvoedingsproject ook **naar de jongeren te gaan** in klas, leefgroep...

Don Bosco Vorming & Animatie wil ieder die dit wenst bijstaan en ondersteunen bij het vertalingsproces naar de eigen organisatie.

We hopen dat we met dit initiatief een nieuwe dimensie toevoegen aan de rijke schakering van mogelijkheden om zich te herbronnen en zich te laten inspireren door de salesiaanse spirit. Het doek en de posters moge hiervan op vele plaatsen een herkenbaar teken zijn.

De stijlkenmerken in het opvoedingsproject in beeld

De structuur

Wie het kunstwerk bekijkt ziet dat het in te delen is in 4 segmenten. Elk segment vormt een balk die verdeeld wordt door 2 horizontale lijnen. Zo worden onmiddellijk al enkele belangrijke dimensies van het opvoedingsproject gevisualiseerd:

- De structuur als kader waarbinnen opvoeder en jongere zich bewegen
- De horizontale en verticale dimensie van het bestaan

Het bovenste vlak van elke balk is open gelaten. Ook hier weer een suggestie dat wat afgebeeld wordt en hoe we dat invullen ook telkens weer overstegen wordt. Het is de vrije ruimte om de aanpak van Don Bosco op onze eigen manier in te vullen. Het is het besef dat hier geen pasklaar model of op te leggen systeem voor bestaat. Het is aan ons om dit telkens weer op ons eigen leven te leggen en te vertalen. Het laatste woord is daarbij nooit en door niemand gesproken.

De onderste vlakken van de 4 balken bevatten een symbool: de open deur, de staf, de tafel en het kruis. De voorbije jaren herkenden we hierin een symbolische verwijzing naar de 4 opvoedingsdoelen: vrijheid, verantwoordelijkheid, verbondenheid en zingeving. Er is echter ook een andere lezing mogelijk die de symbolen linkt met de stijlkenmerken uit het opvoedingsproject.

De eerste balk: de open deur, de communicatieve stijl

Een *open deur*
op het bestaan van de ander
met wie je in gesprek gaat
die ruimte krijgt bij jou
met wie je het boeiend spel
van spreken en luisteren,
van je uitspreken leert:
communicatie(f)

De tweede balk: de staf, de redelijkheid

Een staf

als een uitroepteken in je leven,
die je aantikt,
waarmee je op stap gaat,
en grenzen verkent,
die je houvast geeft
en zekerheid:
redelijkheid

De derde balk: de ronde tafel, de hartelijkheid

Een tafel

waarrond je samen zit
en mensen in je leven toelaat,
op hen betrokken raakt,
gemeenschap vormt,
vriend wordt of vriendin,
waar geborgenheid je overkomt:
hartelijkheid

De vierde balk: het kruis, een evangelisch bewogen stijl

Een kruis

dat je verrast en vragen stelt,
dat opduikt uit een onvast bestaan,
onwennigheid meebrengt
maar ook overgave,
dat onbetreden landen doet vermoeden,
een nieuwe horizon tekent:
geloof

Het 'Priesterhoedje'

In elke balk vind je bovenaan het 'priesterhoedje' terug. Dit staat symbool voor de persoon van Don Bosco als immer terugkerende referentiefiguur en bron van inspiratie. Rond elk hoedje is een lichter vlak, een soort ruimte waarin de figuur van Don Bosco voor ons oplicht. Deze lichtvlekken overschrijden ook de verticale lijnen. Een suggestie dat Don Bosco als persoon ook altijd onze kaders, interpretatie en vormgeving overstijgt. Don Bosco volgen blijft altijd een nieuwe uitdaging. Het hoedje heeft ook iets speels, het wordt telkens anders gedraaid en belicht. Als een hoedje gegrepen door een windvlaag dat danst door de lucht. Heel wezenlijk in de salesiaanse spiritualiteit is de speelse, animerende dimensie. Deze spirit wil nooit een ernstig harnas zijn maar ruimte laten voor humor, genieten en spelen. Ze spreekt tot het kind in elk van ons.

Kleuren

De kleuren die voor dit werk gebruikt werden zijn warme kleuren, aarde-kleuren. Het zegt iets over de manier waarop we dit opvoedingsproject willen beleven. Niet als een koel afstandelijke princiepsverklaring maar als een doorleefde warme werkelijkheid. Niet ergens zwevend in het domein van de idealen maar ingebed in de aardse dagelijkse realiteit. We moeten het opvoedingsproject ook niet als een 'vreemd' lichaam opleggen maar herkennen het in wat we zijn en doen als ons eigen vlees en bloed.

De achtergrond aangebracht met de 'frescotechniek' heeft iets ruw, doorgroefd en verweerd. Het lijkt wel een handpalm getekend door het leven en het werken. Het zou de hand van Don Bosco kunnen zijn, maar ook de hand van de velen die in zijn spoor zijn getreden en met hun leven en inzet deze achtergrond geborsteld hebben.

De intensiteit van de kleuren wordt sterker van links naar rechts wat harmonieert met de inhoudelijke opbouw. Elke nieuwe balk integreert de betekenis van de vorige.

Het spel met lichtere en donkere vlakken legt accenten en creëert ruimte. Het roept ook het onzegbare op.

De kleur van de hoedjes is anders dan de andere donkere tinten op het doek, niet bruin maar veeleer zwart en grijs van tint. Het symboliseert het 'eigenzinnige' van het salesiaanse en van Don Bosco. Velen voeden op en velen doen het ook goed! Wat hier uitgedrukt wordt kan voor velen herkenbaar zijn. Maar toch wordt hier een eigen accent gelegd en een eigen inspiratiebron aangeboord. Wij voeden op in 'dialog' met Don Bosco. Hij is en blijft als referentiefiguur voor ons in alles aanwezig.

Vier posters

Het materiaal

Wij hebben een reeks van vier posters gemaakt waarop telkens een stuk van het doek weergegeven wordt vergezeld van een korte evocatieve tekst die het weergegeven stijlkenmerk oproept.

Deze posters kunnen gebruikt worden ter voorbereiding van het feest van Don Bosco maar ook andere toepassingen (bezinning, avondwoordje...) zijn natuurlijk mogelijk. De bedoeling is dat elke week (of elke dag als men op een korte periode wil werken) een nieuwe poster uit te hangen in de klas, leefgroep, lerarenkamer, gemeenschap, kapel...

Bij elke poster horen, naast het tekstje op de poster zelf, ook nog een aantal teksten (zie verder) die men naar eigen inzicht kan gebruiken.

De invalshoek van waaruit we deze teksten gekozen hebben is de opvoedingsstijl. Bij elke tekening hoort een stijlkenmerk:

- de open deur = communicatieve stijl
- de herdersstaf = redelijkheid
- de ronde tafel = hartelijkheid
- het T-kruis = evangelische stijl

Op eenvoudige vraag bezorgen we je de teksten in Word of Wordperfect.

De teksten

De tekstsuggesties bevatten drie soorten teksten die verwijzen naar het betreffende stijlkenmerk:

- een verhaal over Don Bosco uit de biografie geschreven door Teresio Bosco;
- een fragment uit het opvoedingsproject over het stijlkenmerk;
- twee aanvullende teksten (verhaal, gebed, bezinningstekst...) die het stijlkenmerk naar deze tijd vertalen.

We hebben bij de keuze van onze teksten geen volledigheid nagestreefd. Over de verschillende stijlkenmerken is er heel wat meer te zeggen dan je in de teksten terug vindt. De teksten zijn veeleer evocatief en inspirerend bedoeld.

Suggesties

Wat je met deze posters en teksten kan doen hangt natuurlijk af van de beschikbare tijd, de ruimte, de doelgroep en hun leeftijd. Toch enkele suggesties om er mee aan de slag te gaan:

- Het is in elk geval boeiend om de link te laten leggen of zelf te leggen tussen de tekst over Don Bosco en het fragment uit het opvoedingsproject. Een volgende stap

zou kunnen zijn om de link te leggen met hun eigen leven (op een flap of fiches die men kan ophangen naast de poster).

- Men kan vragen om zelf een symbool te tekenen om het stijlkenmerk uit te drukken en deze symbolen rond de poster hangen. Men kan ook een voorwerp laten meebrengen of uit een reeks voorwerpen laten kiezen dat het gekozen stijlkenmerk voor hen oproept.
- Men kan vertrekken vanuit de eigen groep en vragen of het betreffende stijlkenmerk ook in de groep aanwezig is en op welke manier. Men kan suggesties laten doen om dit kenmerk meer in de verf te zetten. Het stijlkenmerk kan aandachtspunt worden voor de komende week.
- Meer suggesties van werkvormen vind je ook op de website van Don Bosco Vorming & Animatie bij de rubriek 'downloads' onder 'opvoedingsproject in beeld'.
www.donboscovorming-animatie.be

Nog enkele reflecties

Met een 'beeld' werken schept heel eigen mogelijkheden maar vraagt om een specifieke aanpak. Een kunstwerk bekijken is niet zomaar een spontaan proces maar in grote mate een leerproces. Zoals horen niet hetzelfde is als 'luisteren', is kijken niet hetzelfde als 'zien'. Beelden hebben een heel eigen kracht maar het vraagt om een bepaalde ingesteldheid, ruimte, tijd en stilte om het beeld te laten spreken.

Het is dus zeker geen overbodige luxe om zich vooraf goed voor te bereiden op het werken met dit beeldmateriaal. In principe kan je met alle soorten groepen en individuen (van kind tot volwassene) aan de slag gaan. Toch is het goed te beseffen dat er bij sommigen behoorlijk wat weerstand kan leven om in dit proces van 'leren kijken' mee te gaan.

Hoewel men onze cultuur vaak een beeldcultuur noemt, is het geen cultuur van 'ontvankelijk kijken' en nog minder een 'symboolgevoelige' cultuur.

Het kijken naar een beeld en het laten spreken vraagt om stilte. Uit die stilte en het 'aangesproken worden' wordt bij de toeschouwer een spreken geboren. Het in gesprek gaan met elkaar vanuit dit aangesproken worden vraagt dan weer een klimaat van veiligheid en vertrouwen.

Het scheppen van een klimaat om zoveel mogelijk van deze weerstanden te ondervangen is dus de eerste opdracht van de begeleider.

Ondanks een zorgvuldige voorbereiding en begeleiding zullen er altijd nog wel persoonlijke weerstanden leven bij individuen. Het is de kunst om deze weerstand te erkennen en een plaats te geven zonder dat ze het verloop van het proces en het klimaat aantasten. In de concrete verwerkingssuggesties geven we een aantal aanwijzingen hoe dit ingebouwd kan worden.

Goed je doelgroep kiezen en de aanpak die in deze doelgroep werkzaam kan zijn, is dus een fundamentele stap om tot een zinvolle verwerking te komen. Dit betekent ook dat je je doelgroep afhaalt waar hij (nog maar) staat en meeneemt tot waar hij kan komen. Dit goed inschatten bespaart zowel de begeleider als de deelnemers de nodige frustraties. Anderzijds moet je ook opletten je doelgroep niet te onderschatten. Misschien haalt die

gewoonlijk zo dwarse en moeilijk groep plots veel meer uit de beeldtaal dan je vooraf had ingeschat.

We willen tevens de aandacht trekken op het groepsvormende, groepsversterkende effect dat het samen leren kijken en verwerkend spreken kan hebben. Het delen van deze ervaring werkt verbindend. Het beluisteren van het anders invullen en begrijpen van de ander maakt de gevoeligheid voor en de acceptatie van het 'anders-zijn' van de ander groter. Spontaan associeert men verschil vaker met conflict en discussie dan met wederzijds verrijking. In het samen spreken over en (creatief) verwerken van beelden kan dit verschil veel duidelijker een verrijking worden.

Het lijkt ons boeiend en zinvol om ook vierings- en bezinningsmomenten rond deze visuele impuls voor het opvoedingsproject te houden. Het zal zeker herkenbaar zijn dat door genietend vieren ideeën, waarden, geloof, handelwijzen... worden eigen gemaakt. Zo blijven ook tradities al vierend levendig. Het is een feestelijk moment wanneer er wordt geleerd, wanneer de betrokkene zich als het ware weet en voelt samenvallen met zijn leren en zegt: 'Nu versta ik het, nu voel ik het aan, nu heb ik het in de vingers, nu besef ik beter wie ik ben'. Dit 'leerfeest' vraagt op zijn beurt een gepaste uitdrukking in: in woorden, in gebaren, in muziek of dans, in stilte, mogelijk in gebed. (Jef Stevens)

Maar het belangrijkste is misschien wel de kracht van beelden om het onzegbare op te roepen en aanwezig te stellen.

Tot slot

We dagen jullie uit om met dit materiaal op een creatieve manier aan de slag te gaan en zelf op zoek te gaan om deze impuls in je klas, school, groep, gemeenschap... tot zijn recht te laten komen. Wie één of ander uitgeprobeerd heeft en zijn ideeën wil delen met anderen nodigen we uit om dit aan ons te bezorgen zodat wij het via onze website of een nieuwsbrief kunnen verspreiden!

Communicatieve stijl

Een tekst over Don Bosco

'Vier stuivers voor een preek'

Over de ontmoeting van de 14jarige Giovanni Bosco met Don Calosso

In september van datzelfde jaar 1829 werd een zekere Don Giovanni Melchiore Calosso als kapelaan in Morialdo benoemd. Hij was 70 jaar oud. Jaren tevoren had hij pastoor in Bruino kunnen worden maar wegens zijn zwakke gezondheid had hij daarvan afgezien.

In november werd in het dorp Buttigliera een missieweek gehouden. Giovanni ging erheen en Don Calosso eveneens. Op de terugweg naar huis zag de bejaarde priester tussen de mensen ook de veertienjarige jongen, die heel alleen voortstapte.

- Waar kom je vandaan, jongen ?
- Uit Becchi. Ik ben naar de missie geweest.
- God mag weten wat je van al die Latijnse citaten begrepen hebt en glimlachend schudde hij het grijze hoofd. Waarschijnlijk had je moeder je een veel betere preek kunnen houden.
- Dat klopt, mijn moeder houdt vaak goede preken tegen mij . Maar ik denk toch dat ik die paters van de missie ook goed begrepen heb.
- Nou... nou, als je vier woorden uit de preek van vandaag kunt noemen, geef ik je vier stuivers.

Giovanni begon heel rustig en vertelde de kapelaan de hele preek, net of hij uit een boek aan het voorlezen was. Don Calosso was sprakeloos, maar liet niets merken. Hij vroeg:

- Hoe heet je ?
- Giovanni Bosco. Mijn vader is gestorven toen ik nog heel klein was.
- Op welke school ben je geweest ?
- Ik heb leren lezen en schrijven bij Don Lacqua in Capriglio. Ik zou graag verder studeren, maar mijn oudste broer wil er niet van horen en de pastoor van Castelnuovo en Buttigliera hebben geen tijd om mij te helpen.
- En waarom zou je willen studeren ?
- Om priester te worden.
- Zeg tegen je moeder dat ze eens naar mij komt in Morialdo. Misschien kan ik je wel een beetje helpen, ook al ben ik oud.

Toen Margherita vóór de tafel van Don Calosso zat, zei hij tegen haar deze woorden:

- Uw zoon heeft een wonderlijk geheugen. Hij moet zo gauw mogelijk verder studeren en geen tijd meer verliezen. Ik ben oud, maar ik zal doen wat ik kan.

Er werd afgesproken dat Giovanni bij de kapelaan zou komen studeren. Capriglio ligt niet ver van Becchi. Hij zou alleen thuis gaan slapen. Als het druk was op de boerderij zou hij thuis blijven en meehelpen. En wat Giovanni zo lang gemist had, kreeg hij nu met één klap: vaderlijke steun, gevoel van geborgenheid en vertrouwen.

Fragment uit het opvoedingsproject

Het heen en weer tussen opvoeder en jongere is een geleidelijk proces van groeien in vertrouwen. De opvoeder vertrouwt erop dat jongeren creatief zijn en ertoe in staat mee te bouwen aan hun toekomst. Dat is de eerste voorwaarde opdat jongeren ervaren dat hun opvoeders het goed menen. Daaruit groeit dan weer het vertrouwen van jongeren in de opvoeder. Vertrouwen is uiterst broos en snel gefnuikt, maar het kan ook een stevige basis zijn om te bouwen aan een identiteit.

Ter overweging: Alle mensen Litanie

Een moeder is brug tussen haar schoot en het leven
Een vriend is brug tussen alleen en samen
Een priester is brug tussen mensen en God
Een vader is brug tussen klein-blijven en groot-worden
Een grootouder is brug tussen verleden en toekomst
Een leerkracht is brug tussen leren en leven
Een dichter is brug tussen werkelijkheid en droom
Een kind is een brug tussen reeds en nog niet
Een meisje is brug voor haar jongen.
Een jongen is brug voor zijn meisje.
Een nacht is brug tussen gisteren en morgen.
Een zoen is brug tussen spreken en zwijgen.
Een lied is brug tussen klank en woord.
Ieder van jullie kan een brug zijn waarover ik loop
En ik vraag jullie:
Zorg dat ik veilig kan overgaan
Ik zal je herkennen
als een rots in de rivier
als de steen in de bedding,
als de steunende hand,
als het woord dat mij draagt.
Ik zal hardop je naam noemen
als jij mij draagt.

Uit: Als in een zachte bries, M. Ploem en H. Roeffaers

Een verhaal

Een jongen en zijn vader staan aan de oever van het water, elk met hun eigen gedachten. Er ligt een roeibootje. Opeens zegt de zoon: 'Daar wil ik heen, naar de overkant'. En de vader zegt: 'Zou je dat wel doen? Het kan gaan waaien, stormen? Kan dat wel?' 'Ja,' zegt de zoon, 'ik wil het proberen.' 'Maar zal ik niet met je meegaan? Het kan koud worden. Je zal je eenzaam voelen. En als het donker wordt, is het dan niet beter dat ik bij je ben?' 'Nee,' zegt de zoon, 'ik wil weten of ik het kan. Ik wil het proberen. Maar weet je, als ik terugkom, wil jij dan hier zijn op deze oever? Wil je hier op me wachten?'

Uit: Altijd onderweg, Geert Dedeker, Lannoo, Tielt, 1995.

Redelijke stijl

Een tekst over Don Bosco

'Een dag van volledige vrijheid'

Over de uitstap die Don Bosco maakte met jongeren opgesloten in een verbeteringsgesticht

In 1845 was op de weg naar Stupinigi een nieuwe gevangenis in Turijn in gebruik genomen: de 'Generala'. Het was een verbeteringsgesticht voor jongens. Men kon er driehonderd huisvesten. Don Bosco bezocht die gevangenis regelmatig en trachtte er vrienden te vinden. Zij waren meestal veroordeeld wegens diefstal of landloperij. De jongens waren in drie categorieën ingedeeld: de 'gevaarlijken' die 's nachts in cellen werden opgesloten; de 'mindergevaarlijken' die er zaten om via het gevangenisstelsel de goede weg terug te vinden; en degenen die 'in gevaar verkeerden'. Die zaten er alleen omdat iemand ze beu was en ze daarom bij de politie had afgeleverd. Hun bezigheden waren veldarbeid en arbeid in interne werkplaatsen die door een broeder van de Christelijke Scholen georganiseerd waren. Tijdens de vasten van 1855 had Don Bosco een goed opgezette catechismuscursus gehouden, gevolgd door drie dagen retraite die met een algemene biecht besloten werd. Don Bosco was zó door hun goede wil getroffen dat hij hun iets speciaals beloofde. Hij ging naar de directeur en stelde hem voor een leuk uitstapje naar Stupinigi voor de gevangenen te organiseren.

- Meent u dat werkelijk, eerwaarde? zei de man verbaasd.
- In alle ernst van de wereld.
- En u weet dat ik verantwoordelijk ben voor iedereen die er van door gaat?
- Er zal er geen één vluchten. Daar geef ik mijn woord op.
- Luister, het is nutteloos daar langer woorden aan te verspillen. Als u een dergelijke toestemming wenst, gaat u dan naar de minister.

Don Bosco ging naar Rattazzi en zette hem in alle kalmte zijn plan uiteen.

- In orde - zei de minister.
- Een wandeling zal de jonge gevangenen zeker goed doen. Ik zal de nodige aanwijzingen geven dat er langs de weg voldoende agenten in burger zullen zijn.
- O neen, kwam Don Bosco kordaat tussenbeide, de enige voorwaarde die ik stel, is dat we niet bewaakt worden. En u moet mij daarop uw erewoord geven. Het risico neem ik op mij: als er één de plaat poetst, stopt u mij in de nor.

Beiden begonnen te lachen. Toen werd Rattazzi ernstig:

- Don Bosco, gebruik uw verstand. Zonder politie brengt u er niet één naar de gevangenis terug.
- En ik zeg dat ik ze allemaal terugbreng. Zullen we wedden?

Rattazzi dacht een ogenblik na. Toen zei hij:

- Nu goed, aangenomen. Ik reken op u en ik reken op de politie. Als de knapen vluchten zullen ze gauw weer achter de tralies zitten.

Don Bosco keerde naar de 'Generala' terug en kondigde er het uitstapje aan. De jonge gevangenen juichten. Toen het een beetje stil was geworden, ging Don Bosco voort:

- Ik heb mijn woord gegeven dat jullie je stuk voor stuk correct zult gedragen en niet probeert te ontsnappen. De minister heeft mij op zijn beurt zijn woord gegeven dat hij geen enkele bewaker mee zal sturen, noch in burger noch in uniform. Maar nu moeten jullie mij op jullie beurt je woord geven: als er ook maar één vlucht, sta ik voor schut. Dan zullen ze mij hier nooit meer een voet laten zetten. Kan ik op jullie vertrouwen ?

Ze praatten een tijdje onder elkaar en toen antwoordden de grootsten hem:

- Wij geven u ons woord. Wij zullen allemaal terugkomen en ons goed gedragen.

De volgende dag was het zacht en zonnig lenteweer. De groep vertrok naar Stupinigi langs binnenwegen. Ze renden, ze dansten, ze stoeiden en ze schreeuwden. Don Bosco liep er midden in en schertste en vertelde. De ezel met de vracht provisie liep voorop. In Stupinigi las Don Bosco de mis en daarna werd er gepicknickt op het gras en leefden ze zich uit in wedstrijden en spelen langs de rivier Sangone. Ze bezochten het park en het koninklijk kasteel. Later volgde een vieruurtje en tegen de avond begon men aan de terugtocht. De ezel was ontlast en Don Bosco was moe. De jongens lieten hem op de rug van de ezel zitten en leidden de teugel. Zo kwamen ze zingend weer bij de Generala, De directeur begon te tellen. Ze waren er allemaal.

Het werd een treurig afscheid bij het hek van de gevangenis. Don Bosco zei zijn jongens een voor een goedendag. Bekommerd keerde hij naar huis terug omdat hij ze slechts voor één dag had kunnen bevrijden.

Maar toen aan de minister verslag werd uitgebracht, vond hij het schitterend.

- Hoe speelt u zo iets klaar en wij niet ? -vroeg hij op een dag aan Don Bosco.
- Omdat de staat beveelt en straft. Meer kan hij niet doen. Maar ik hou van die jongens. En als priester bezit ik een macht die u niet kunt begrijpen.

Uit 'Don Bosco' een biografie geschreven door Teresio Bosco p. 285-286

Fragment uit het opvoedingsproject

Jongeren kunnen zich slechts ten volle op een kritisch-constructieve wijze in de samenleving engageren als ze leren argumenteren, hun keuzes verantwoorden en in gesprek gaan met anderen. De opvoeding bereidt jongeren voor om met beide voeten in de realiteit te kunnen staan.

Van de opvoeder wordt verwacht dat hij het opvoedingsgebeuren op een rationele (lees redelijke) manier aanpakt. Dat wil in concreto zeggen dat hij niet overdrijft met regels en sancties en de toepassing ervan. Zonder aan het waarom van een bepaalde norm of regel te twijfelen, zal hij achtergronden moeten duiden, zodat jongeren een situatie en hun verantwoordelijkheid daarin juist kunnen inschatten.

Een leven kan maar gedijen in een klimaat van welwillendheid, maar heeft anderzijds ook structuur nodig.

Ter overweging: brief van een jongere aan alle opvoeders van de wereld

Geef me niet alles wat ik vraag.
Soms vraag ik alleen om te weten hoeveel ik kan krijgen.

Roep niet op mij.
Als je roept, heb ik minder respect voor je.
Daarbij leer je me dan ook roepen en dat wil ik niet.

Geef niet altijd bevelen.
Als je mij iets vraagt in plaats van te bevelen zal ik het vlugger en liever doen.

Doe wat je belooft,
om het even of het goed of slecht is.
Als je me een beloning belooft of een straf, geef ze mij dan.

Vergelijk mij met niemand, zeker niet met een medeleerling.
Als ik beter lijk dan een ander, zal die eronder lijden
en als ik slechter lijk, zal ik eronder lijden.

Verander niet steeds van mening over wat ik moet doen.
Beslis en hou je aan die beslissing.

Laat mij mijn eigen weg vinden.
Als je alles in mijn plaats doet, zal ik het nooit leren.

Wanneer ik iets verkeerd doe,
vraag me dan niet steeds naar het 'waarom'.
Soms weet ik dat zelf niet.

Wanneer je je vergist hebt, geef dit dan toe.
Dat zal mijn geloof in jou versterken en
het zal mij leren mijn eigen vergissingen ook toe te geven.

Vertel me niet dat je iets zult doen, als je het dan niet doet.
Ik leer uit alles wat je doet, ook al zeg je dat niet.
Maar ik zal nooit doen wat je zegt, als je het zelf nooit doet.

Leer mij God kennen en liefhebben.
Het heeft geen zin ervan te leren op school, als ik er bij jullie niets van zie.

Wanneer ik je een probleem voorleg, zeg dan niet:
'Ik heb geen tijd voor onbenulligheden' of 'Dat heeft geen belang'.
Probeer mij te begrijpen en te helpen.

Zie mij graag en zeg het mij.
Ik heb graag dat je het zegt, ook al vind jij dat niet nodig.

Gebed

Heer, geef mij een beetje genade.
Dat er een profeet in mijn leven mag zijn:
een mens die met mij mee wil gaan
en soms voorop loopt, en mij onderdompelt in het leven.
Die mij de weg wijst
en terecht wijst als het moet
en telkens weer herinnert aan mijn roeping.
Een veilige wachter bij mijn allerdiepste verlangens,
één die mij noemen blijft bij mijn diepste naam
en mij blijft zeggen dat ik herder worden moet.
En ook nog, als ik vragen mag,
een vriend die mij terzijde staat
en van geen wijken weet aan mijn zijde.
Die geduldig wachten kan
met een heel warm hart en trouwe handen
en die mee wil gaan tot onder het kruis.
Dan zal ik vol zijn van u genade,
een leven lang.
Amen.

Uit: Ziet, daar komt de dromer, Geert Dedecker, Lannoo, Tielt, 1992

Hartelijke stijl

Een tekst over Don Bosco

'Een Heel klein mereltje'

Over de liefdevolle bewogenheid van Don Bosco

Hij was gek op vogels. Hij had een heel kleine merel uit een nest gehaald en hem grootgebracht. In een kooi die hij zelf van wilgentakken gevlochten had, leerde hij het mereltje fluiten. En dat deed het wonderwel. Wanneer het Giovanni zag, begroette het hem met een leuk gefluit, sprong vrolijk tussen de spijlen heen en weer en keek Giovanni met zijn zwarte schitteroogjes aan. Een aardige merel.

Op een morgen hoorde Giovanni het gefluit van de merel niet. Een kater had de kooi omgegooid en stuk gemaakt en de merel opgegeten. Er waren alleen nog wat bebloede veertjes over. Giovanni begon te huilen. Moeder trachtte hem te troosten: er zijn nog meer merels te vinden. Maar Giovanni bleef snikken. Andere merels konden hem niet schelen. Het ging hem om 'die daar', zijn kleine vriend, die dood was en die hij nooit meer zou zien. Dagenlang bleef hij verdrietig. Niemand kon hem opvrolijken. 'Ten slotte' - vertelde Don Lemoyne - 'begon hij na te denken over de nietigheid van de aardse dingen en hij nam een besluit dat je van zo een kleine jongen niet verwachten zou: Nooit meer zal ik me aan aardse dingen hechten'. Diezelfde woorden herhaalde hij, enkele jaren later bij de dood van zijn beste vriend Comollo en bij vele andere gelegenheden.

We zijn er blij om dat Giovanni er niet in geslaagd is dit besluit altijd vol te houden. Want hij was net als wij een mens van vlees en bloed en hield erg van grote en van kleine dingen. Hij huilt zijn ogen uit zijn hoofd bij de dood van Don Calosso, van Luigi Comollo, bij het zien van de eerste jongens ,achter de tralies van een gevangenis. Als iemand zijn jongens kwaad, deed, zei hij: ' Als het geen zonde was, zou ik hem met eigen handen wurgen'. Zijn jongens zeiden steeds eenstemmig over hem: 'Hij mocht mij zo graag'. Een van hen, Luigi Orione, schrijft: 'Ik zou over gloeiende kolen willen lopen om hem nog eens te zien en te bedanken'. Volgens de kerkelijke ascese van die tijd was het verkeerd 'zich aan schepselen te hechten'. Het was beter geen risico te nemen en weinig lief te hebben. De meer evangelische visie van Vaticanum II luidt dat men van mensen wel geen idolen mag maken maar dat God ons een hart gegeven heeft om zonder schroom lief te hebben. De god van de filosofen is onverstoorbaar, maar de God van de bijbel niet: Hij bemint en Hij wordt boos. Hij lijdt en Hij weent. Hij beeft van vreugde en glimlacht van tederheid.

Uit 'Don Bosco' een biografie geschreven door Teresio Bosco p. 40-41

Fragment uit het opvoedingsproject

Een kwalitatieve aanwezigheid veronderstelt dat een opvoeder niet alleen mentaal, maar ook letterlijk aanwezig is onder jongeren. Hij is aanspreekbaar en beschikbaar: op de speelplaats, in een leefruimte, in de klas, tijdens het werk, bij studie en ontspanning. (...) Die aanwezigheid veronderstelt ook een doorleefde interesse. Het geluk en het leven van

de jongere laten de opvoeder niet onverschillig. Zij mogen hem bezighouden en beroeren. Hij mag verheugd en gelukkig zijn als het de jongere goed gaat. Het mag hem iets doen als een van zijn jongere zich zorgen maakt om zijn gezondheid, om de situatie thuis, om zijn relaties, om de onmacht om zijn leven vorm te geven op zoveel vlakken van het bestaan. (...) Via al die aspecten mag het duidelijk zijn dat het gaat om een ervaarbare pedagogische aanwezigheid. Naar Don Bosco's eigen woord moeten jonge mensen niet alleen bemind worden, ze mogen en moeten dat ook ervaren en voelen (...). Jongeren hebben nood aan pleisterplaatsen waar ze op verhaal kunnen komen, zichzelf mogen zijn. Een onthaltende sfeer waarin jongeren zich thuis voelen en op verhaal kunnen komen, is bepalend voor dat klimaat. (...) Jongeren vinden zo'n emotioneel gunstig klimaat wanneer zij met opvoeders en leeftijdgenoten mogen omgaan. Of naar aanleiding van projecten en initiatieven die gegroeid zijn uit het gezamenlijke denkwerk van opvoeders en jongeren. Ook wanneer bij verjaardagen of andere gelegenheden tijd wordt gemaakt voor een feestje. Zoals ze werkelijk zijn, zijn zij daar welkom: met hun talenten en hun gebreken, hun mogelijkheden en hun beperkingen. Leren leven in een 'gegunde woonplaats' zoals Don Bosco's oratorio opent perspectieven voor de toekomst.

Ter overweging

Al spreek jij met een vloed van mooie woorden,
als je de liefde niet hebt,
ben je niets.

Al ken je alle geheimen,
al heb jij het volmaaktste geloof dat bergen verzet,
als je de liefde niet hebt,
ben je niets.

Al geef jij al je geld weg,
al deel jij al je bezittingen uit,
als je de liefde niet hebt,
baat het je niets.

Zoek vóór alles de liefde
die oneindig geduldig en ontzettend mild is.
Zoek voor alles de liefde
die niet jaloers wordt.
Zoek voor alles de liefde
die niet pronkt en zich niets inbeeldt.

En prik met die liefde
door de schone schijn heen.
Zoek met die liefde
minder jezelf en meer de ander.
Laat je met die liefde niet kwaad maken

en reken met die liefde
het kwaad van die ander niet aan.
Verheug je met die liefde niet over onrecht
en zoek je vreugde in waarheid.

Laat jouw liefde heel ver gaan in het vertrouwen.
Laat jouw liefde heel ver gaan in de verdraagzaamheid.
Laat jouw liefde heel sterk worden in het bewaren van de hoop.
Laat jouw liefde heel sterk worden in het beoefenen van die goddelijke liefde.

Mag jouw liefde voor de echte liefde
heel ver gaan en voor altijd sterk blijven.

Vrij naar het Hooglied van de liefde volgens Paulus

Een verhaal

Er was eens een oude man die in het Midden-Oosten bij een oase aan de rand van een stad zat. Een jonge man kwam naar hem toe en vroeg: 'Ik ben hier nog nooit geweest. Wat voor mensen wonen in deze stad?' De oude man antwoordde met een wedervraag: 'Wat voor mensen woonden er in de stad waar jij vandaan komt?' 'Dat waren afschuwelijke mensen', antwoordde de jonge man. 'Allemaal egoïsten en kwaadaardige mensen. Ik ben blij dat ik daar weg ben!' 'Hier zijn de mensen precies zo!' zei de oude man. Even later kwam een andere jonge man naar hem toe en stelde hem dezelfde vraag: 'Ik ben hier nieuw. Wat voor mensen wonen er in deze stad?' Weer antwoordde de oude man: 'Vertel me eens jongen, hoe waren de mensen in de stad waar je vandaan komt?' De jonge man zei: 'Dat waren vriendelijke mensen: eerlijk hartelijk en gastvrij. Ik had daar veel vrienden en het spijt me dat ik er niet kon blijven.' 'Hier zijn de mensen precies zo!' Zei de oude man. Een koopman die bij de oase net zijn kamelen liet drinken, had beide gesprekken gehoord. Toen de tweede jongeman weg was, zei hij tot de oude man: 'Hoe kunt u nu twee zo verschillende antwoorden geven op dezelfde vraag? Dat is toch niet eerlijk!' De oude man sprak: 'Toch was het waar wat ik zei. Want elke mens draagt zijn wereld in zijn hart. Wie elders niets goeds heeft gevonden, zal het hier ook niet vinden. Wie in de andere stad vrienden had, zal hier zeker ook vrienden maken. Want de mensen gedragen zich tegenover ons zoals wij van hen verwachten.'

Uit: Il était une foi, Pire e.a., Editions CRJC, Liège ; 1996

Evangelische stijl

Een tekst over Don Bosco

'Al had ik maar één stuk brood....'

Over de tastbare evangelische beweging van Don Bosco

Wat de jongens aan Don Bosco bond, was zijn hartelijke, diep gemeende goedheid. De jongens voelden die goedheid aan en zagen die in concrete daden, in treffende gebaren.

Elk ogenblik van de dag stond Don Bosco ter beschikking van zijn jongens.

Als ze moesten leren lezen of rekenen vond Don Bosco altijd de tijd of de geschikte personen om les te geven. Hadden ze een slechte baas of kwamen ze zonder werk, dan trok Don Bosco het zich aan. Hij vroeg zijn vrienden een baan, een eerlijke en brave baas voor hem te zoeken. Zelfs als ze dringend behoefte aan geld hadden, wisten zij dat Don Bosco bereid was zijn beurs voor hen om te draaien. Als ze een beroerde dag hadden, zeiden ze tegen hem: 'Kom even naar mij toe' en Don Bosco ging erheen. Hij ging naar de fabriek, naar de bouwplaats. Hem zien, met hem praten was een ogenblik vertroosting. Een zin die velen hebben gehoord en die ze in hun hart als een schat blijven bewaren, luidde: 'Ik mag je zo graag. Als ik maar één stuk brood had, zou ik het met jou delen'. Wanneer hij iemand een standje moest geven, deed hij het nooit in tegenwoordigheid van anderen om hem niet te vernederen. En als hij iemand iets beloofd had, was hij bereid door het vuur te gaan om die belofte gestand te doen.

Uit 'Don Bosco' een biografie geschreven door Teresio Bosco p. 136-137

Fragment uit het opvoedingsproject

Het evangelie van Jezus, die gelovigen belijden als de Christus, dat wil zeggen als degene waarin Gods liefde concreet zichtbaar is geworden, is de grondinspiratie van waaruit Don Bosco's pedagogie vorm krijgt. Don Bosco heeft met zijn leven in dienst van en samen met de arme en verlaten jongeren op bijzondere wijze die evangelisch bewogen levensstijl ingevuld. Hij leest het evangelie vanuit een bepaalde invalshoek, nl. die van een God die barmhartig is en mensen niet in de steek laat. Het lot van jonge mensen die in nood verkeren, laat Don Bosco niet onverschillig. Hij kan niet anders dan hun kant kiezen. Tot op vandaag gaat van Don Bosco's leven en werk een appèl uit voor jong en oud.

Ter overweging

Gist te zijn in het deeg.

Waarom zou dat niet meer voor jou zijn?

Licht te zijn op de berg.

Waarom zou dat niet meer voor jou zijn?

Zout te zijn dat smaakt geeft.
Waarom zou dat niet meer voor jou zijn?

Wijnrank te zijn die verbonden blijft met de wijnstok.
Waarom zou dat niet meer voor jou zijn?

Brood te zijn om anderen van te laten leven.
Waarom zou dat niet meer voor jou zijn?

Liefde te zijn die niet opgeeft.
Waarom zou dat niet meer voor jou zijn?

Christen zijn.
Waarom zou dat niet meer van deze tijd zijn?

Uit: Dat is pas leven!, Jean-Paul Vermassen, Lannoo, Tielt, 2000

Elk mensenhart – een ark van verbond

Die ark met daarin een brokje verwachting van nieuw leven, het doet me denken aan dat brokje schepping, dat klompje 'goede aarde' dat in elk mensenhart aanwezig is, zoals Jezus in de parabel van de zaaier vertelt. Daar wordt verteld over het zaad dat valt op vier soorten grond: de weg, de rots, de distels en de goede aarde...

Vier soorten grond zijn er waarop Gods Woord wordt uitgezaaid, zei Jezus. Zoals er ook vier kamers zijn in elk mensenhart. Want in elk mensenhart is er een stukje 'weg'. Het oppervlakkige vindt daar plaats, de dingen van elke dag. De deur van die eerste kamer staat altijd open. Iedereen en alles mag er binnen lopen maar er is niets of niemand die daar blijft. Het échte leven speelt zich daar niet af... Maar in elk mensenhart is er ook een stukje rots, dat verhard is door verdriet en angst en onmacht. Dat is de plek in je hart waar eelt is op gegroeid door de ontgoocheling en het verdriet. En met de jaren wordt die plek van eelt vaak groter, want... 'je gaat niet dood van verdriet, je krijgt alleen een harde korst om je hart...' (Felix Timmermans). En ook: de distels in elk mensenhart. Dat huisje van plezier. Alle behoeften die ons worden aangepreut liggen daar opgestapeld. Daar is rijkdom en gemaakte gezelligheid, een gemakkelijk burgerleventje, een vakantie met veel zon om bruin te worden, en een TV met programma's waar je lekker van kunt ontspannen als je moe bent van het werk... Maar in elk mensenhart is er ook een plekje goede aarde! Dat diepste plekje in mezelf, waar ik uniek ben. Met al mijn verlangens, mijn hunkering naar vriendschap en geluk, naar eenvoud en echte vreugde. Die zachte plek in mij, waar ook de vraag naar God soms wortel schiet, er wonen mag en bloeien tot een tuiltje ogentroost... 'En het zaad dat in goede aarde viel, schoot op, groeide aan en droeg vrucht. En het bracht dertig- zestig- en honderdvoudig vruchten op (Mc 4,8). De bijbel vertelt ons telkens weer van dat stukje goede aarde. Dat het er is, onuitroeibaar. Een lapje verloren paradijs diep geborgen (en verborgen vaak!) in ieder mensenhart. Zoals bij een zilverdistel. Wanneer je goed kijkt dan zie je binnen in zijn stekels een zilveren bloem-van-een-hart.

Broer distel
wees niet droef
omdat je stekels hebt
het is omdat je hart
zo kwetsbaar is.
Ik weet wel dat je onder je huid
een hele toffe distel bent.
en zo ben je net
als ieder ander.

Tom De Fré

Elk mensenhart is in beginsel door God bedoeld als een klein arkje-van-verbond. Een brokje goede aarde verborgen in een schijn van weg en rots en distels, dat ontvankelijk wacht en uitziert naar een Woord, een zaad om van te leven...